

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun väliaikaisesta muuttamisesta (HE 204/2020 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitussihteeri Meri Pensamo, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Birgitta Vuorinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Mikko Rissanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erikoissuunnittelija Kirsi Piispanen, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- asiantuntija Mari Kanerva, Varsinais-Suomen TE-toimisto
- vararehtori Petri Suomala, Aalto-yliopisto
- vararehtori Heidi Ahokallio-Leppälä, Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- Sivistystyönantajat ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Rakennusteollisuus RT ry
- Rakennusliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2020 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia väliaikaisesti siten, että työvoimakoulutuksena voitaisiin hankkia nykyisen lisäksi korkeakoulututkintoon johtavia opintoja keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuun saattamiseksi, saman alan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja henkilölle, jolla on opistoasteen tutkinto tai vastaavan tasoinen ulkomailla suoritettu tutkinto, sekä uuteen korkeakoulututkintoon johtavia opintoja henkilöasiakkaalle, joka on jo suorittanut korkeakoulututkinnon, jos henkilö voidaan aikaisemman tutkintonsa perusteella hyväksyä sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden korkeakoulu on määritellyt erikseen, ja jos tutkinnon suorittamisen arvioidaan kestävän enintään 24 kuukautta. Esityksen tavoitteena on työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen erityisesti kasvavilla toimialoilla ja erityisesti COVID-19-pandemian jälkeen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021. Se olisi voimassa 30.6.2022 asti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia siten, että työvoimakoulutuksena olisi mahdollista hankkia nykyisen lisäksi: 1) korkeakoulututkintoon johtavia opintoja keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuun saattamiseksi tietyin edellytyksin; 2) saman alan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja henkilölle, jolla on opistoasteen tutkinto tai vastaavan tasoinen ulkomailla suoritettu tutkinto; sekä 3) uuteen korkeakoulututkintoon johtavia opintoja henkilöasiakkaalle, joka on jo suorittanut korkeakoulututkinnon, jos henkilö voidaan aikaisemman tutkintonsa perusteella hyväksyä sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden korkeakoulu on määritellyt erikseen, ja jos tutkinnon suorittamisen arvioidaan kestävän enintään 24 kuukautta. Muutokset olisivat voimassa väliaikaisesti 30.6.2022 asti.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa esitettyjen muutosten tavoitteita työllisyyden edistämisestä ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisesta. Esitys tukee uuden osaamisen hankkimista työelämän tarpeisiin ja parantaa siten työnhakijan työllistymismahdollisuuksia ja toisaalta osaavan työvoiman saatavuutta eri toimialoille. Esitys tukee myös työmarkkinoiden elpymistä koronapandemian vauhdittamassa työn murroksessa. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomioin.

Työvoimapalveluna järjestettävä koulutus

Työvoimapalveluna järjestettävä koulutus olisi osa korkeakoulujen koulutuksen palvelutarjontaa. Koulutus voitaisiin järjestää joko osana korkeakoulujen tavallista koulutustarjontaa tai erilli-

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2020 vp

sinä kokonaisuuksina, joissa opetuksen toteutusmalli perustuu tavallista vahvemmin kohderyhmien aiempaan koulutukseen ja osaamiseen sekä muiden erityistarpeiden huomioimiseen. Palvelu voisi myös olla erillistä opinto-ohjausta henkilöille, joiden kohdalla opintojen loppuun saattaminen vaatii tämän tyyppistä palvelua taikka henkilöiden aiemman osaamisen arviointia. Valiokunta pitää tärkeänä, että koulutuksen suunnittelussa pyritään yhteistyöhön niin, että eri tahojen tarpeet tulee mahdollisimman hyvin otettua huomioon.

Opiskelijaksi valitseminen edellyttäisi muun työvoimakoulutuksen tavoin, että henkilö soveltuu koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään ja että hänellä on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve. Käytännössä työvoimakoulutuksena hankittavien korkeakoulututkintoon johtavien opintojen osalta työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi opiskelijat ja yliopisto tai ammattikorkeakoulu päättäisi opiskelijaksi ottamisesta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää perusteltuna, että viime kädessä koulutukseen ottamisesta ja tutkinnon myöntämisestä päättää korkeakoulu.

Opintojen enimmäiskesto

Esityksen mukaan keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuun saattamiseksi tarvittavien korkeakoulututkintoon johtavien opintojen hankkiminen edellyttäisi, että opinnot olisivat saatettavissa loppuun tietyssä määräajassa, joka vaihtelee tutkinnosta riippuen. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esille toive siitä, että opintojen enimmäisaika olisi kaikissa tilanteissa 24 kuukautta.

Työelämä ja tasa-arvovaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että lähtökohtana jäljellä olevien opintojen enimmäiskeston määrittelylle on ollut, että työvoimakoulutuksena hankittava korkea-asteen tutkintoon johtava koulutus ei muodostu tavanomaista opintotuella suoritettavaa koulutusta korvaavaksi väyläksi. Työvoimakoulutuksen tavoitteena on, että hankittavat koulutusohjelmat tarjoavat nopeasti työmarkkinoilla ja etenkin työvoimapula-aloilla kysyttyä osaamista. Opiskelijoilla tulee entuudestaan olla suoritettuna tai aiempien opintojen perusteella hyväksi luettavissa merkittävä osuus (yleensä vähintään yli puolet) kulloinkin tavoitteena olevan tutkinnon opinnoista. Jos kaikissa esityksessä kuvatuissa tilanteissa työvoimakoulutuksena suoritettavien opintojen enimmäiskesto olisi sama 24 kuukautta, syntyisi tilanne, jossa esim. pelkästään ylemmän ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinnon suorittamiseen tähtäävät opinnot voitaisiin suorittaa kokonaan työttömyysetuudella ilman, että opiskelijoilla olisi yhtään kyseiseen tutkintoon kuuluvaa opintosuoritusta entuudestaan. Työvoimakoulutuksesta ja työttömyysetuudesta voisi muodostua tavanomaista omaehtoista opintotuella tapahtuvaa opiskelua korvaava väylä, jolloin työvoimakoulutus ei olisikaan tavoitteiden mukaisesti nopeammin työmarkkinoiden tarpeisiin vastaava väline.

Voimassaolo

Muutokset olisivat väliaikaisia, koska parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus kattaa myös edellä mainitut kohderyhmät ja tarpeet. Kyseisen uudistuksen linjausten on tarkoitus valmistua vuoden 2020 lopussa, ja niiden toimeenpanon on tarkoitus käynnistyä vuonna 2021. Valiokunta pitää tärkeänä, että suunnitellun jatkuvan oppimisen uudistuksen edistymistä seurataan ja tarvittaessa arvioidaan nyt tehtävien muutosten voimassaoloajan riittävyttä.

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 204/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 26.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Ruut Sjöblom kok (osittain)
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves